

Zbog pandemije koronavirusa i mera vanrednog stanja, protok saobraćaja u Srbiji je izuzetno smanjen, međutim vazduh je i dalje veoma zagađen. Srbija je bila na prvom mestu po zagađenju u Evropi i na devetom u svetu po izveštaju Global Alliance on Health and Pollution za 2019. Zvanične institucije u Srbiji su glavnog krivca za to videle u saobraćaju. Međutim, stručnjaci i ekološki aktivisti se nisu složili sa ovom tvrdnjom države. Da li je koronavirus otkrio ko je u pravu?

Ko je tvrdio da je problem u saobraćaju?

Ministarstvo ekologije više puta je izjavilo da je za zagađenje vazduha najodgovorniji saobraćaj. Agencija za zaštitu životne sredine (SEPA), koja je inače podređena Ministarstvu zaštite životne sredine, u svom izveštaju navodi da saobraćaj, kada je u pitanju zagađenje ozloglašanim PM 2.5 česticama, učestvuje sa 6%. Postavilo se pitanje zašto se ministarstvo ne oslanja na izveštaje svoje agencije, ali to pitanje, kao i sam podatak, su pali u drugi plan. Sezona zagađenja je počela u oktobru i nastavila se sve do početka vanrednog stanja zbog epidemije Covid19. Posle duže pauze i nepojavljivanja u javnosti od nekoliko meseci, ministar zaštite životne sredine Goran Trivan se prvi našao pod pritiskom medija, a zatim su se oglasili i ostali zvaničnici. Formirano je i novo koordinaciono telo na čijem čelu se našla Maja Gojković, predsednica Narodne Skupštine.

Članovi koordinacionog tela, iako su priznali neke prave zagađivače (između redova), sve planirane mere usmerili su na smanjenje zagađenja iz saobraćaja i tako totalno ignorisali 94% ostalih uzroka koje je označila SEPA u svom izveštaju.

Konstatovano je da iz godine u godinu imamo sve veći broj automobila. Zbog toga će Ministarstvo unutrašnjih poslova pokrenuti rigorozniju kontrolu učesnika u saobraćaju kada je reč o emitovanju izduvnih gasova. Poseban fokus biće stavljen na pooštavanje kontrole tehničkih pregleda.

Subvencije za “zelena” vozila

Budžetom za 2020. godinu već su predviđene subvencije za kupovinu električnih i hibridnih vozila. U saradnji sa Putevima Srbije uvode se električni punjači za automobile u gradovima i na autoputevima.

Zamenik gradonačelnika Goran Vesić je izjavio da Grad Beograd u narednih pet godina preduzima 43 konkretne mere i da planira ulaganje od pompeznih 6,5 mlrd EUR. Kaže da Beograd više neće kupiti nijedno dizel-vozilo, već samo vozila na komprimovani prirodni gas,

kao i elektrovozila.

Sva gradska preduzeća uložice više od 34 mil EUR za prelazak na CNG i elektrovozila. Nastaviće da postavljaju punjače za električna vozila u garažama, a biće i 17 novih u gradu. Do kraja godine, vozači elektrovozila imajuće besplatno parkiranje - naveo je Vesić. On je imao još mnogo rešenja poput zida od mahovine, metroa, tunela ispod Beograda, postavljanja čak 245 merača, od kojih, po našim saznanjima, svaki košta 120.000 EUR.

Automobili nestali sa ulica, ali ne i zagađenje

Početkom januara i februara ove 2020. godine u svetu se kuvao još jedan veliki problem koji je u martu konačno stigao i do nas, a to je koronavirus.

Od početka krize, kretanje pešaka i automobila u celoj državi se smanjivalo iz dana u dan, da bi konačno 18. marta u 20h stupio na snagu policijski čas.

Kriza korona virusa otkriće nam mnoge stvari na lokalnom i na globalnom nivou. Sreća u nesreći je ta što smo na delu imali neplanirani eksperiment koji je mogao da dokaže koliki su automobili stvarno krivac u opštem zagađenju. Naime, merenje tokom, jednog "usporenog" dana (tokom policijskog časa) dalo je katastrofalne rezultate zagađenog vazduha.

U takozvanom "ljubičastom" (nivo hazard kada je vazduh OPASAN za zdravlje) u tom trenutku u 23:45 su bili Beograd Borča, Batajnica, Čubura, Gundulićev Venac, Lekino Brdo. U Borči je bilo preko 200 PM 2.5 već od 16 časova popodne, u Kovinu je išlo do 600 PM izmerenog na nezvaničnom mernom mestu preko luftdaten stanice. U Beogradu su sva mesta bila bar narandžasta.

Ljubičasto je bilo i u Kraljevu, Lazarevcu, Novom Pazaru, NS Rumenačka, Pančevo, Šabac. U Smederevu je nivo zagađenja iznosio PM 171 mg/m³. Međutim najgore je bilo u Subotici, gde je malo iza ponoći zvanična merna stanica SEPA izmerila katastrofalnih 325 PM 2.5 čestica. To je čak 32 puta više nego što je propisala svetska zdravstvena organizacija za godišnji prosek.

Zagađenje neće nestati samo od sebe

Sada u ovoj nesrećnoj situaciji imamo priliku da učimo o stvarnim uzrocima zagađenja i da dokažemo ono što tvrdimo od samog početka. A to je da na čestično zagađenje, u kumulativu, automobili učestvuju minimalno. Ono što smo upravo dobili je "besplatan" test tih mera (skupo će se platiti na drugačiji način ali ne novcem iz gradskog budžeta) i pokazatelj šta bi se desilo da su ogromne pare (da li ljudi shvataju koliko je 6.5 mlrd EUR - to je četvrtina javnog duga!) date na ove mere. Koje zapravo neće smanjiti čestično zagađenje.

Od početka policijskog časa domaćinstva su nastavila da se greju, a grejanje iz centralne mreže produženo je na ceo dan. Industrija je nastavila da radi, termoelektrane su nastavile da proizvode struju. U Vinči koja inače svakodnevno tinja doslo je do otvorenog požara 26. marta što imamo i dokumentovano na fotografiji koja je objavljena na Facebook stranici EKO Straža.

Ova kriza sa koronavirusom će se završiti, ali zagađenje traje već godinama i neće stati samo od sebe.

Ljubičaste vrednosti sporadično udišemo od oktobra, a sada je sredina marta. Od zagađenja u Srbiji godišnje umre oko 10.000 ljudi. Da li možemo da dopustimo da se investira čak 6.5 mlrd EUR u nešto što neće smanjiti zagađenje?

U koordinacionom telu nema stručnjaka koji sve vreme ukazuju da saobraćaj nije glavni krivac za zagađenje.

Takođe potrebno je prekinuti beogradizaciju problema, jer Beograd nije jedini zagađen, čak nije ni najugroženiji. Ovo je dobar wake-up call da, kada se završi covid-19 kriza, počnemo da rešavamo stvari na pravi način.

Izvor: bif.rs